

BUIITEN

30^E JAARGANG N^O. 21

ZATERDAG 23 MEI 1936

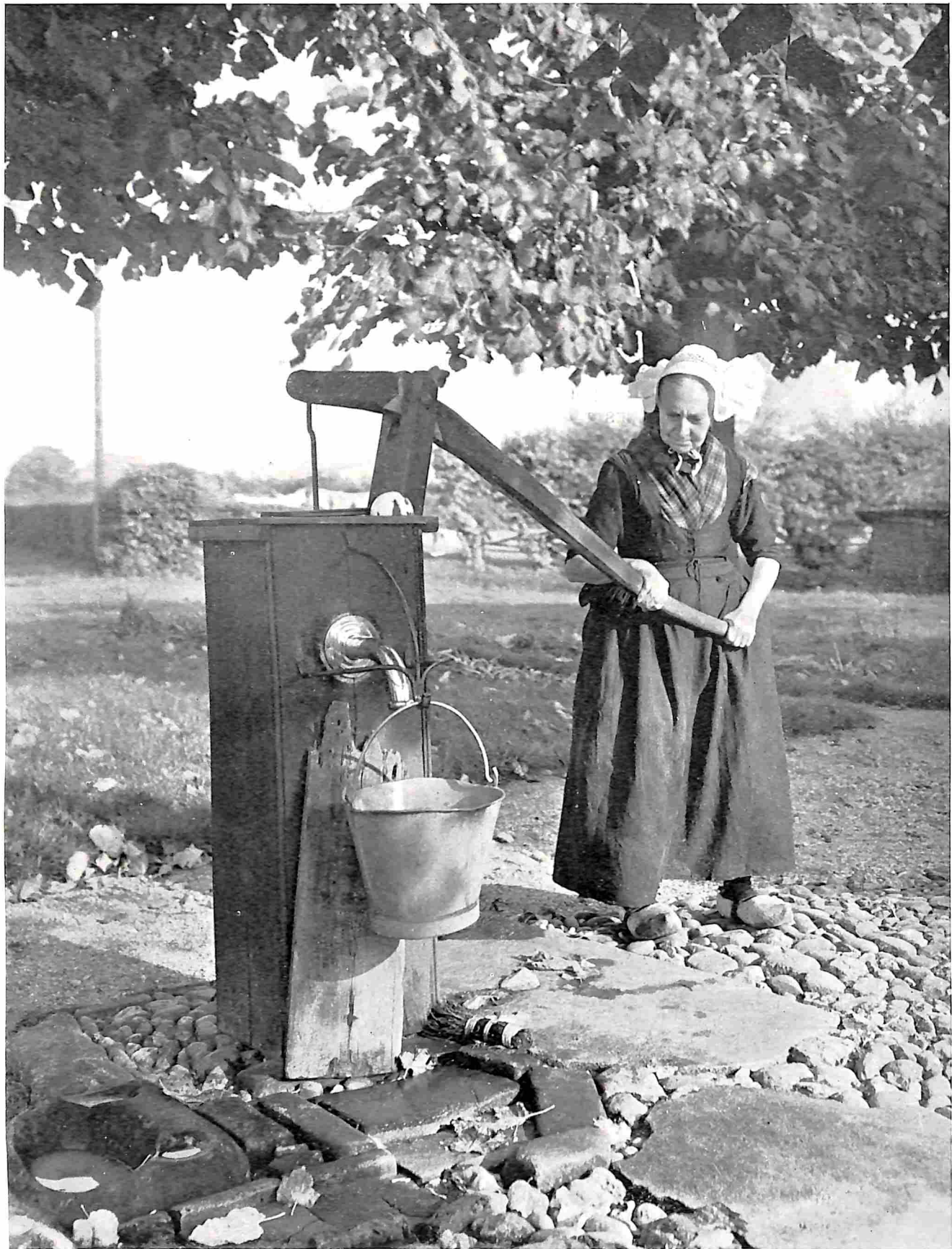

Foto Doeser

AAN DE POMP
(BIJ HET ARTIKEL: „ZWERVEND RONDOM HET OUDE ELSPEET”)

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

HET KONIJN, DOOR WILLY VAN DER TAK	BLZ. 242—243
DE GEHEIMZINNIGE RUITER VAN MADARA (GEÏLL.), DOOR IR. J. C. DE VRIES	BLZ. 243, 251—252
ZWERVEND RONDOM HET OUDE ELSPEET (GEÏLL.), DOOR JAC. GAZENBEEK	BLZ. 241, 244—247
MARTERS (GEÏLL.), DOOR DR. G. BARENDRECHT	BLZ. 247—248
VAN EEN PAREL, EEN PARADIJS EN EEN REUS. (DE PAREL.—IV. DEBEVOLKING), (GEÏLL.), DOOR W.	BLZ. 248—250
ONZE HEI ALS AUGUSTUS NOG NIET IS AANGEBROKEN (GEÏLL.), DOOR M. BARENDRECHT-HOEN	BLZ. 250—251
EEN MERKWAARDIGE OVEREENKOMST IN DEN LOOP VAN TWEE RIVIEREN (ILL.)	BLZ. 252

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

HET KONIJN

DOOR WILLY VAN DER TAK

TOEN we het ontdekten in zijn strik — toen we opeens getroffen werden door wat beweging in de paarsbruine hei, door iets geheimzinnigs, dat te midden van de groote, stille vlakke leefde en krampachtig schokte, was het konijn meer dood dan levend. Het zou waarschijnlijk tot in de laatste seconde voor zijn dood geworsteld hebben om met zijn afgesnoerde keel hijgend het beetje adem te happen, dat het nog krijgen kon. Nu lag het zelfs nog wild te trappen met zijn vier pooten, de groote, zachte, bruine oogen waren met bloed bevoelden, betastten. In zijn wanhopigen angst gaf hij even stil, en verweerde zich toen weer wild tegen de menschenhanden, die voelden aan zijn keel, die trokken aan wat hem daar benauwde. Op dat oogenblik, waarop de doodsangst in hem culmineerde, perste zich een kreet, zoo wanhopig, zoo ontzettend, uit dat driekwart afgesnoerde konijnenkeeltje, dat wij ervan schrokken en hem even loslieten. Het was niet gemakkelijk het dier te bevrijden, dat daar, krampachtig trappend, niet begreep wat wij wilden; het staal draad zat zoo wreed vastgesnoerd en was zoo diep in de zachte, wijde vacht gedrongen, dat wij er niet eens onze vingers tusschen durfden steken uit angst, dat hij onder onze handen stikken zou. Maar als wij hem lieten, zou hij waarschijnlijk binnen een half uur dood zijn. De strooper zou hem gehaald hebben, met een tevreden glimlach omdat hij zijn strik dien dag zoo goed geplaatst had, en met saamgebonden achterpooten bungelend over een stok, tusschen andere doode bruine lichamen met gebroken

oogen, zouden ze hem weggenomen hebben van zijn hei — kop naar beneden, knikkend bij iederen stap. Een kwartier lang werkten we heel voorzichtig aan het doorsnijden van het staal draad, terwijl het konijn worstelde tegen de handen, die het helpen wilden. Ik praatte geruststellend tegen hem — het hielp niet. Ik streelde hem, rustig, gelijkmatig, over zijn rug, en trachtte in elk van mijn gebaren een goede belofte te leggen — ook dat had niet de minste uitwerking. Toen hij eindelijk vrij was, en onmachtig om op te staan op den grond bleef liggen, terwijl zijn oogen in het rond vloegen, zinnend op vlucht, namen wij hem beurtelings op schoot, trachtend hem te koesteren zooals men het een hond en een poes kan doen. Hij bleef er stil liggen, steeds hijgend, terwijl zijn hart hamerde en het witte dons op zijn borstje pluizig heen en weer wuifde in den wind, die over de hei aan kwam waaien. Na een kwartier bedaarde het kloppen wat en puilden zijn oogen wat minder — toen, overlegend, dat hij in dezen toestand een veel te gemakkelijke prooi was voor roofvogels en hermelijnen, namen we hem mee, veilig geborgen in een diepen, donkeren jaszak, waarin hij zich den ganschen weg niet verroerde. Door onze hoofden speelde bovendien de gedachte, dat hij misschien aan ons wennen zou, en te temmen zou zijn . . . . Wie de klep van den zak open deed en naar binnen keek, ontmoette er een paar donkere konijneogen, die angstig starend steeds verder weg weken, omdat het dier steeds meer in elkaar kromp en weg dook in den diepsten hoek. Ik aaide het een keer; toen ging er een lange rilling door het konijnenlijf. Bij het instappen in de auto moesten we het even loslaten, en van die gelegenheid maakte het dadelijk gebruik om weg te duiken in den versten, donkersten hoek, tusschen koffers, plaids en mantels. We lieten het er een halven dag zitten, en het verroerde zich niet. Het sliep ook niet; de bange oogen bleven open. We overlegden, dat we het met rust zouden laten en den volgenden dag verder zien, en we legden het wat koolbladeren voor, waaraan het niet eens snuffelde. Het staarde maar. Het bleef dien nacht in de auto, en dook onder de bescherming van de duisternis zoo ver weg, dat het den volgenden dag bijna niet terug te vinden was. Pas toen de auto gestart was en zoemend door de ochtendlijke wereld ging, zocht ik het op en nam het op schoot. Om te wennen. Het zat er doodstil, en ik legde mijn hand op het zachte vachtje, en was bijna den heelen ochtend bezig met het toe te spreken, zacht, geruststellend. Het deed een onbehoorlijk ding in mijn schoot — één van die wonderen der natuur, die de menschheid nog steeds verbaast, want een konijn drinkt niet. Hij bedierf er de japon, die ik aan had, mee, maar ik vergaf het hem en zei hem dat met de streeling van mijn stem en mijn handen. Maar zoodra mijn aandacht even van hem weg was, gleed hij met een paar stille bewegingen van mijn schoot en verdween ergens achter me. Pas na een paar minuten zoeken ontdekte ik hem, diep weggedoken in de leeren jas, die ik aan pakte, en veegde met een paar sterke achterpooten mijn horloge van mijn pols af, toen ik hem weer op schoot nam. Maar hij bleef er stil liggen, koesterde tot een oventje, en veroverde daarmee op een vreemde manier het laatste restje van mijn toch al bijna heelemaal toegewijd hart. Toen deed hij weer iets onbe-

hoorlijks en verdween bij de eerste de beste gelegenheid weer snel en geluidloos naar het donkere plekje diep in mijn leeren jas. Ik geloof werkelijk, dat hij er een beetje sliep. ☼ 's Nachts at hij een miniem klein beetje van de koolbladeren, en 's morgens liet hij zich zonder veel verzet pakken en bleef gedwee ineengedoken zitten op mijn schoot. Hij weigerde alleen absoluut aan de koolblaren te nippen, die ik hem voorhield en negeerde ze zelfs volkomen. Nadat een onverwachte hobbel in den weg ons plotseling had doen deinen op onze zitplaatsen, werd hij weer onrustig, verdween ergens op den bodem van den auto en bleef den verderen dag zoo onhandelbaar, dat we het ten slotte maar opgaven. ☼ Den vierden en den vijfden dag maakte hij het uitstekend, had zich blijkbaar gewend aan zijn aanwezigheid in de auto en aan zijn rol van tochtgenoot, snuffelde links, snuffelde rechts, at, vrat zelfs, maar had af en toe nog last van buien van nervositeit, waarin hij plotseling verdween naar donkere hoekjes en daar, uitkijkend met een schichtig bruin oog, op wacht ging liggen. Aan ons gewend was hij overigens zeker — helaas konden we niet in zijn dierenziel kijken en zien, of hij ook aan ons gehecht was. Het omgekeerde was zeker wel zoo. Wij waren op een allermalste manier aan ons konijn gaan hechten, we kibbelden om zijn bezit en verteederden ons over hem met een innigheid, die we van ieder ander lachwekkend zouden hebben gevonden. ☼ Op den zesden dag leek het dier werkelijk heelemaal aan ons gewend. Het verborg zich niet meer voor ons, het vluchtte niet meer in donkere hoekjes, het bleef rustig liggen als we uitstapten en lag er nog, als we weer instapten. Niettemin bleven we zorg dragen, dat het niet ontsnappen kon, al zeiden we, dat we niet eens geloofden, dat het dat nog doen zou. Toen we dan ook dien dag voor de zooveelste maal het portier openden om weer in te stappen, bleef ik even op de treeplank staan om een plaid op te rapen, die van de achterbank gevallen was. Er schoot iets zachts langs mijn beenen. Achter mij klonk een uitroep. Terwijl ik mij omdraaide begreep ik het al . . . . ☼ Tien meter van ons af, in het gras, zat het konijn, met zijn rug naar ons toe. Zijn ooren stonden rechtop in de lucht, zijn heele houding verried spanning, ik voelde, hoe hij verrukt snoof, ik zag zijn snorharen trillen, ik wist, hoe zijn zachte, glanzende oogen vol blijdschap uitstaarden over de velden. ☼ „Pak hem!” zei een stem. ☼ Ik bewoog niet. Die het gezegd had evenmin. Maar de woorden brachten het konijn tot actie: het sprong op en rende weg, met groote lange sprongen, terwijl de witte onderkant van zijn staartje opgewonden op en neer wipte. ☼ We keken hem na, zwijgend. Maar het wippende staartje verdween bijna dadelijk, met een langen, hoogen vreugdesprong, achter een boschje.

De geheimzinnige ruiter van Madara

DOOR IR. J. C. DE VRIES

WILDE Mongoolsche ruiterhorden onder Khan Asparouch, komend uit de oneindige vlakten van de Wolga, stichtten het eerste Bulgaarsche Rijk, dat zich na duizendjarigen strijd en knechtschap consolideerde tot den

huidigen Bulgaarschen Staat. Omstreeks 680 na Chr. overschreden zij den Donau, versloegen en vermengden zich met de Slavische stammen¹⁾, die het Noord-Bulgaarsche laagland bevolkten, en stichtten de eerste Bulgaarsche hoofdstad Pliska, die met haar overblijfselen der eertijds machtige paleizen en versterkingen, haar bont versierde kloosters en kerken, een herinnering vormt aan datgene, wat zich eens in voorbije eeuwen heeft afgespeeld op het Balkanschiereiland. ☼ Niet ver van de ruïnes van Pliska, uitgehouwen in de porfier-rotsen van Madara, verheft zich het bekende geheimzinnige ruiterbeeld, waarbij de kroniek der eerste Bulgaarsche Tsaren is gegraveerd tot aan den dood van Tsaar Omartag. Daar ergens in de rotsen, op de plek, waar een klaterende bron ontspringt, moet in een kunstmatige grot de nog niet ontdekte rustplaats der Tsaren van het eerste Bulgaarsche rijk te vinden zijn. ☼ . . . . Helder hoorgeschal, vreemd echoënd tegen de steile rotswanden, wekt ons in den vroegen morgen uit den slaap. Het militaire kampement, dat hier opgeslagen is op het rotsplateau van Madara, komt in beweging en ook wij springen uit de tenten. De ochtendkoelte doet onze gezichten verstijven. Ver weg, aan den horizon, schemert de dageraad; aan onze voeten strekt zich de vallei uit onder een koepel van opalen damp, terwijl boven onze hoofden de rotsen zich drapeeren in een sluier van tallooze schijnsels, overgaande van zacht mauve in oranje-rood. De groote steenen muur aan de Oostzijde vormt slechts een sombere, groenachtige massa. Dichtbij laat een kleine waterval zijn zachte stem hooren. Tegen den parelmoeren hemel draaien en keeren zich de adelaars, uitbundige kreten uitstootend. De nevel en de witte wolken haasten zich te vluchten voor het vurige oog, dat door den sluier aan de kim heenbreekt. ☼ Elf eeuwen tevoren is dezelfde dageraad opgegaan boven hetzelfde rotsmassief en dezelfde vallei. De Mongoolsche hoorn der eerste Bulgaren heeft den dag aangekondigd aan de schildwachten en de krijgers in de vestingen, zooals de hoorn dat doet aan de soldaten van heden. En meer dan één keer, zonder twijfel op hetzelfde uur en op dezelfde plaats, heeft Tsaar Omartag met zijn staalhard blik de omgeving doorloopen en gedacht aan de grenzen van zijn veroverde landen; verweg de vlakten van het mooie Misia; naar het Oosten toe en naar het Zuiden, waar strijd en nood was in die laatste dagen van September . . . . ☼ In dit vervlogen tijdperk was de vlakte bevolkt met troepen vurige hengsten en kleurige tenten; en vuren, die als oogen den nacht verlichtten. Verder weg, op twee à drie uren gaans, op de tinnen van de stad Pliska, wapperde het krijgseembleem: een paardestaart; op de grove straatsteenen weerklonk het getrappel der paarden, het gekletter van schilden en zwaarden vervulde de lucht, terwijl daar hoog in de grotten van Madara de helden van het Bulgaarsche volk waren neergelegd voor hun eeuwigen slaap. . . . ☼ Vandaag zijn het de krekels alleen, die verborgen in het dikke gras hun eentonige lithanie ten beste geven, op de plaatsen waar de skeletten der oude krijgers gedurende eeuwen hebben geslapen in de aarde, die ze zag geboren worden.

(*Vervolg en slot op bladz. 251*)

1) De naam Bulgaar is waarschijnlijk afgeleid van Wolgaar; volgens anderen zou zij „gemengde” beduiden.

Foto Doeser

OUD VELUWSCH INTERIEUR TE ELSPEET

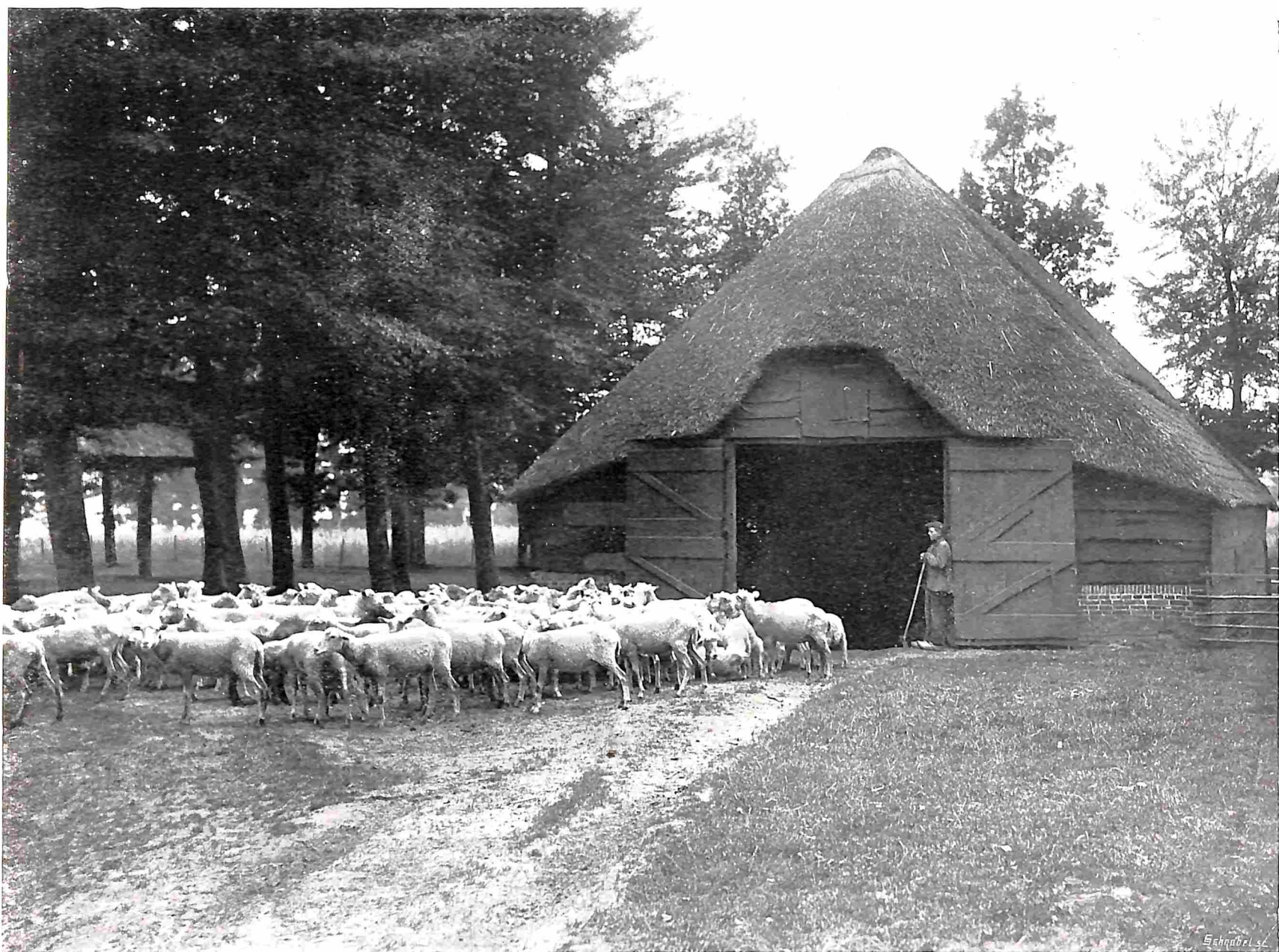
Zwervend rondom het oude Elspeet

DOOR JAC. GAZENBEEK

NEEN, Elspeet is natuurlijk bij lange na niet meer, zooals wij het in onze jeugd gekend hebben: een merkwaardig heidorp met een handvol huizen — nagenoeg alle van het oud-Saksische type — rondom de kerk, verder de oude boerderijen met hun prachtige rietgedekte schuren en de rustieke schaapskooien in den wijden omtrek verspreid. En weer daaromheen de groote, groote heivlakten, de stille, afgelegen bosschen, de stuivende zanden . . . . ☼ Midden in het dorp, op de kleine brink, een herberg met zware lommerrijke boomen en houten voerbakken voor de paarden, tusschen de huizen smalle kerkpaden naar alle zijden wegschietend als de spaken van een rad, hier en daar schilderachtige waterputten, sommige nog met wipboom, dat zijn zoo de indrukken, die ons uit dien tijd bijbleven. ☼ En onmiddellijk daaraan verbonden zich de typische verschijningen van de vrouwen en meisjes der streek, zooals zij daar stil en ingetogen bezig waren op den akker of in den hof, in het binnenhuis of water halend uit de diepe welput. Vrouwen, wier kleeding donker en sober was, maar die in den kleurigen roodgeruiten schouderdoek, het strakke, bonte kapje of de witte strookmuts een prettig tegenwicht vonden tegen al te groote somberheid, zoodat men met verrassing en genoeg kon kijken naar de langgerokte gestalte van boerin en dorpsvrouw.

☼ Veel van dat oude is in onzen snel voortrazenden tijd teloor gegaan; wat eertijds algemeen was, kan thans als merkwaardigheid bestempeld worden. De autobussen ronken door het stille dorp, de zandwegen werden verhard, het toerisme ontdekte de binnenlanden en het uiterlijk aanzien der streek veranderde tegelijkertijd. ☼ De schaapskudden verdwenen meer en meer van de heide; hotels, pensions en zomeroprekjes verrezen langs de boschranden, de „nieuwbouw” voegde zijn felle rood tusschen het vertrouwde grijsbruin der rietendaken, een groot deel der streekbevolking, opgeheven uit haar isolatie, werd de oude kleederdracht ontrouw en ging over tot confectie en andere „stadsche” manieren. ☼ Dit zijn feiten, die we misschien met een eenigszins spijtig gevoel kunnen constateeren, doch die we overigens te aanvaarden hebben. Waar de civilisatie doordringt, breken noodwendig andere begrippen zich baan en zooals het te Elspeet, Doornspijk c.a. gegaan is, zoo zal het ook gaan in die andere streken rondom het oude meer Flevo, waar de bevolking de overgeleverde zeden, de typische kleederdrachten nog tot op dezen dag bewaarde. En al moge men hier of daar het oude kunstmatig in stand houden voor de vreemdelingen-industrie, de ware traditie sterft te dezen opzichte een roemloozen dood in de harten van boeren, visschers en schippers. ☼ De Noord-

OUDE SCHAAPSKOOI VAN DE NOORDELIJKE VELUWE

Veluwsche kleederdracht bijvoorbeeld troffen wij enkele jaren geleden nog aan in het gebied, dat wigvormig, naar het Zuiden zich versmallend, van de Zuiderzeekust naar binnen drong tot ongeveer bij Boeschoten (Z.W. van Garderen). Thans evenwel wordt die wig korter, smaller en slechts rondom enkele dorpen (Doornspijk, Elspeet, Hierden, Uddel, Nunspeet) komt bij de oorspronkelijke boerenbevolking de ouderwetsche kleederdracht nog vrij algemeen voor. ☼ Zooals het met de kleederdrachten gegaan is, ging het met de inrichting der huizen. De oude Saksische hoeven (het z.g. Halle-type; halle = deel) werden heel wat zeldzamer; in de nieuwe boerderijbouw vinden we den oervorm, het tentmodel, niet meer terug, maar komen al te dikwijls monsterlijke gebroken kappen in de plaats van het breede stroodak met de fraaie schilden. ☼ Ook de boer wilde meer comfort; hij verlangde ook als de menschen uit dorp en stad kamers met een goedkoop bloemetjes-behang, rechte kamers op de verdieping, glimmende spiegelruit, een mooie, marmeren schoorsteenmantel, een glanzende vulkachel en aan den wand een groote, schuinhangende spiegel, waarin hij zijn nieuw rood-pluche ameublement en z'n andere nieuwerwetsche prulletjes nog eens weerkaatst kon zien . . . . ☼ Zeker, er waren practische voordelen, maar het karakteristieke verdween totaal, er was geen aansluiting meer bij het landschap. Zinloze versiering kwam veelal in de plaats van eenvoudig, doch symboliek snijwerk, gezelligheid

en aartsvaderlijke sfeer maakten plaats voor nuchterheid en banaliteit, de oude, eerlijke boerenstijl ging verloren. — Is er dan niets gebleven, dat de oude herinneringen bewaart en de vroegere zuiverheid voor oogen stelt? Ja, er zijn ook heden ten dage gelukkig nog boerderijen en woonhuizen, die ons verrassen door hun indeeling en aankleding, door hun sfeer en stemming. ☼ Wel zeldzaam zijn natuurlijk de huizen, waar men zich nog scharen kan rondom den open haard, maar ze bestáán nog en de fraaie afbeeldingen die hierbij gaan, geven er u een denkbeeld van. ☼ De breede schouw met de bordenlijst, de ijzeren vuurplaat, al of niet versierd, de tegeltableaux, de koperen ketel aan den haalketting, de practische houtkist, ge kunt ze nog bewonderen, evenals de specifiek-boersche wandversiering van letterlappen, fluweelen teksten of gravures, die Bunyan's „Christenreize naar de eeuwigheid" of „Luther voor den rijksdag te Worms" tot geliefd onderwerp hebben. ☼ Het Elspeetsche interieur is wel het oudste en soberste. Het heeft niet de tegelversiering, die men bij de beter gesitueerde boeren aantreft en ofschoon later een plaatijzeren rookkanaal (overgang tot den modernen schoorsteen) werd geplaatst, dit maakte den geteerden en dik met roet beklonterden achterwand niet onzichtbaar, terwijl de oeroude haalketting hier evenmin vervangen werd door een nieuwer, gemakkelijk verstelbaar, ophang-instrument. ☼ Men moet 's avonds met de voeten op de warme plaat gezeten

hebben tusschen de boeren, starend in het spel der knetterende, gouden vlammen, luisterend naar den wind, die stommelt in den wijden, donkeren schoorsteen, om ten volle te kunnen begrijpen en waardeeren, van welk een groote beteekenis de aartsvaderlijke haard was! ☼ Hoevele geslachten hebben den rooden weerschijn van het vuur over het geglazuurde vlak der tegels zien spelen! Hoevele kinderen hebben de vingertjes uitgestoken naar de roode en blauwe figuurtjes, naar de ruitertjes en scheepjes, de hondjes en bloempjes, die daar bijna tot in het oneindige herhaald worden op de honderden hand-gevormde tegels! ☼ De grijsaard heeft er gezeten, starend in het heilige vuur, terwijl hij langzaam, langzaam te sterven zat, wachtend op het oogenblik, dat hij voor het laatst zou opstaan uit den versleten leunstoel om zich neer te leggen in de bedstede, voor . . . het einde. Rondom den voorvaderlijken haard speelde

zich het geheele familieleven af in vreugde en verdriet; daar stond de mandenwieg van het pasgeboren kind, daar zat men te zamen bij storm en zomernachtelijk onweder, daar ook hadden de huisgoden hun verblijfplaats en zoo behoorde de haard met den open waterput van de vroegste tijden af tot de heilige plaatsen. . . . ☼ Spijt hebben wij over zooveel, dat reddeloos verloren gaat in onzen tijd van vervlakking, al mogen wij onze oogen niet sluiten voor de

hoogere eischen, die gesteld worden aan hygiene en geriefelijkheid. Vele oude boerenhuizen en dorpswoningen zijn donker en somber, vochtig en kil, maar het is klaar als de dag, dat vele verbeteringen zouden kunnen worden aangebracht zonder

de goede grondslagen van stijl en verhouding aan te tasten. ☼ Verlichting en ventilatie, twee voorname factoren, kunnen heel goed op de juiste wijze bevorderd worden, zonder schade te doen aan den eerlijken boerenstijl en de karakteristieke vormschoonheid. ☼ Wanneer de ontwikkeling van den boer zich niet meer bepaalt tot de zuiver eenzijdige vraag: Hoe bereik ik het grootste geldelijke rendement uit m'n bedrijf? maar zich ook gaat uitbreiden tot de geestelijke zijde; wanneer bij den boer weer de lust wordt aangekweekt tot huisvlijt en liefhebberij, dus tot vermooiing van zijn eigen, kleine wereld door zelf ontworpen, zelf versierde voorwerpen en

wanneer tegelijkertijd de plattelandsbouwkundigen zich niet meer laten besmetten door banale dorpsche of steedsche begrippen, zal er misschien nog weer eens een tijd aanbreken, dat we met voldoening en vreugde kijken naar het nieuwe boerenhuis, samengegroeid met de omgeving, rustig en volgens natuurlijke richtlijnen gebouwd met het oog op de eischen, die bedrijf en bewoning stellen. ☼ Zwervend over de Noord Veluwe in Elspeets omgeving komt men, afgezien van het architectonische schoon van sommige boerenhoeven, schaapskooien en wagenschuren, ongeacht het pretentielooze vertoond der oude klederdrachten en versierselen, altijd weer onder den indruk van het prachtige landschap. ☼ Ondanks het

drukke toeristische bezoek in den zomer bleef hier nog veel in ongerepten staat en wie de stille dagen van voorjaar of voorzomer daartoe bestemt, kan er te kust en te keur dwalen over de binnenvelden, die altijd weer naar het hart der dingen

Foto Doeser

DE MAALTIJD VAN BOEKWEITEPAP

IN DE OMGEVING VAN ELSPEET

voeren. Het land heeft zijn eenzaamheid dan nog niet moeten offeren aan het ietwat rumoerige jolijt der dagjesmensen en vacatiegangers, zoodat men ten volle genieten kan van de aloude sfeer, die hier voortleeft in merkwaardige landschappen en bewaard bleef in zinrijke veld-, buurt- en akkernamen. ☞ Elspeet behoorde eenmaal tot de zeer oude bevolkingscentra: tal van archeologische vondsten (o.a. uit het z.g. „Magdalénien”) hebben dat bewezen en zoodra de geschreven historie begint, vindt men namen vermeld, die in Elspeets omgeving thuis hooren. Zoo worden de „Vier foreesten” (thans het prachtige, bekende Vierhouten) reeds vermeld in een giftbrief uit het jaar 996. ☞ Langs oude waterlopen, sinds eeuwen uitgedroogd, maar in het terrein uitmuntend na te speuren, vinden we de tumuli en de urnenvelden der vroegere bewoners en het

loont zeer dikwijls de moeite in zandklep en heide te zoeken naar vuursteen of prehistorische aardewerkscherven.

☞ Namen als Staverden en Drie, Speulde en Leuvenum associeeren zich met de omgeving van Elspeet, ge bevindt u hier in het land, waar de sagevrouw nog immer weeft aan haar grijze kleed en ge achter de natuur, zooals deze zich uiterlijk aan u voordoet, de aanwezigheid voelt, den achtergrond beseft van een oeroud verleden. ☞ Het zijn eerbiedwaardige wegen, die uw voet betreedt wanneer ge van Elspeet zwerft naar de Putterkoppel of het Solsche gat (Heidensdal), naar Ermelo of den Stakenberg.

☞ Toen wij het vorige jaar op een voorzomermiddag met regen hier per fiets doortrokken, de boomen geurden van groei en de vogels allerwegen zongen in de struikgewas langs de Staverdensche kwamen ons telkens weer tafreelen uit Adriaan van Oordt's „Warhold”, dat zoo sterk beeldend, zoo eeuwsche sfeer oproept van rondom Elspeet. ☞ Hoe Oordt den weg, dien de kerkheeren gaan over de Noord-Veluwe: over de wegutgraving reden ze op de regelmaat van den paardengang en op de maatgeluiden van het wapentuig, dat gezichtseinder verschool zich de hei in een woud . . .” ☞ En even later: „De drie mannen stegen op en Staveren en het Staverenbosch verlatende, reden ze langs Elspete en door de Elspeter en Vierholder wouden, een verwildering van boomen, welke somtijds tegen bloote

heuvels schuine stormden, de takken nog vluchtend met de vaart van den wind . . .” ☞ Het citeeren uit het werk van dezen prozaschilder par excellence blijve uiteraard beperkt tot bovenstaande regelen, maar wij raden u: Lees dit boek met zijn boeiende beschrijvingen van Veluwsch ridderleven en Veluwsche natuur, ga dan zwerven door het land van Elspeet en Staverden, Doornspijk en Hierden, het land met zijn schilderachtige huizen, zijn eerbiedwaardige wegen, zijn oeroud verleden en gij zult beseffen hier te staan op gewijden grond. ☞ Het is niet noodig, dat wij als Mozes, de man Gods, onze voetzolen ontblooten, maar wel hopen wij, dat u met ons onder de stille bekoring zult komen van hetgeen daar aan historie en oude cultuur, aan schoonheid nog bleef voortleven. Moge uit uw bezoek waardeering, eerbied en liefde voortkomen!

Foto Dr. Schlott

BOOMMARTER

MARTERS

DOOR DR. G. BARENDRECHT

EEN van de verhalen, die iedereen op school te hooren krijgt, is dat van den marter, die den eekhoorn achtervolgt. Eerst wordt uitvoerig gewag gemaakt van de klimcapaciteiten van den eekhoorn, van de ongelofelijke sprongen, die een eekhoorn in benauwdheid maken kan met zijn staart als balanceerstok. En dan komt als klap op de vuurpijl het relaas over het roofdier, dat al die kunsten nog veel beter kan en dat van de eekhoornjacht zijn gewone bedrijf maakt. ☞ Intusschen geloof ik niet, dat er onder onze lezers

velen zullen zijn, die wel eens een marter in actie gezien hebben. Een boommarter dan wel te verstaan. Want die vrienden zijn in ons lieve landje wel zoo zeldzaam geworden, dat de kans hen te ontmoeten uiterst gering is. ☞ Het zijn anders prachtige, slanke roofdieren van wel een halven meter lichaamslengte, waarbij dan nog de dikke staart komt. Over het algemeen gaan de katchtigen door voor de meest gespecialiseerde roofdieren, maar eigenlijk is den marterachtigen het roovershandwerk toch veel duidelijker aan te zien. Heel het lange, slanke lichaam is één spiermassa, zonder een ons overbodig vet, en van slangachtige lenigheid. Bij de marters zelf wordt dat dan ook nog gedragen door betrekkelijk lange, sterke pooten en zoo is een aanvalsmachine ontstaan, die in de heele dierenwereld haar weerga niet vindt. ☞ Glorie en ongeluk van den edelmarter is zijn pels, een prachtige, bruine, vrij langharige vacht, die aan de keel een mooie dooiergele vlek vertoont. Er bestaat nog al veel verschil in kleur en kwaliteit tusschen de martervellen uit de verschillende lan-

den van Europa, maar kostbaar zijn ze altijd en in ons land behooren ze met de ottervellen zeker tot het kostbaarste inheemsche bont. Dat dure vel is dan ook altijd veel meer reden tot vervolging geweest, dan eventueel aangerichte schade! En zoo hebben hebzucht en schietlust onze marterbevolking aan den rand van den ondergang gebracht. ☼ Overdag houdt de boommarter zich in onze dichtbevolkte streken gewoonlijk schuil, maar in eenzamere gewesten schijnt hij ook wel bij klaarlichten dag te jagen. De eenige plaats waar zij zich ook hier wel eens vertoonen, is op dikke, horizontale boomtakken. Daar liggen ze dan in de lengte op en schijnen in het geheel niet schuw te zijn; er wordt wel beweerd, dat de jager, die een marter in deze positie gemist heeft, alle tijd heeft om nog eens te laden. In dat geval zouden wij dus met een soort schuilhouding te doen hebben, waarin het dier zich veilig waant. ☼ Het menu van den edelmarter is zeer gevarieerd. Van insecten en vogeleieren tothazen en jonge reeën toe is alles van zijn gading. Intuschen zal in onze dennebosschen de eekhoorn wel een voornaam bestanddeel

Foto Dr. Schlott

MARTER OP DEN UITKIJK

van zijn voedsel uitmaken en dan maakt hij daarmee weer ruimschoots goed wat hij aan den vogelstand misdaan had. En de vele muizen, die hij, evenals alle roofdieren verorbert, mogen hem door den boschbouwer ten goede worden gerekend! ☼ De boommarter zoekt het vooral in de eenzaamheid en de eenige plekken waar hij in ons land nog vrij geregeld voorkomt, zijn dan ook de groote bosschen, zooals die vooral op de Veluwe te vinden zijn. Met dat al is het een hoogst zeldzaam dier, dat eigenlijk tegen de vele vervolging niet opkan, zooals zijn

kleinere verwanten de wezels, en het wordt dan ook hoog tijd, dat hij eens uit de overigens toch al verouderde rubriek „schadelijke dieren” onzer jachtouderde wet verdwijnt. Als er nog eens een algemeene natuurbeschermingswet komt, mag de edelmarter daarin zeker niet vergeten worden! ☼ Behalve de boommarter bestaat er ook nog een steenmarter, maar die kon eigenlijk beter huismarter heeten. Hij zoekt het n.l. steeds in de nabijheid der mensche-lijke woningen en nederzettingen en is dan ook in de meeste landen van Europa minder zeldzaam dan de edelmarter. In ons land geeft hij deze echter in zeldzaamheid niets toe, er wordt zelfs wel beweerd, dat wij nog minder steenmarters dan boommarters rijk zouden zijn. ☼ Van zijn voorname verwant is hij te onderscheiden door geringere grootte, wat vooral tot uiting komt in

staart en pooten, maar bij dieren in het wild altijd moeilijk te waardeeren is, door de keel- en de ooren. ☼ De steenmarter is weer een echt boerderijdier, dat leeft op graan zolders en bijgebouwen en zich daar

hoogst nuttig kan maken met de vangst van ratten en muizen. Zijn ongeluk is echter, net als van den bunzing, dat hij goed den weg weet te vinden naar kippen- en duivenhokken en daar dan groote bloedbaden aanricht. Als dat eenmaal gebeurd is, zit de eigenaar van het vermoorde pluimvee natuurlijk niet stil vóór hij den euveldader te pakken heeft gekregen en zoo is hij dan ook een heel zeldzaam dier geworden. Het ongelukkigste is, dat je daar niet eens veel tegen zeggen kunt!

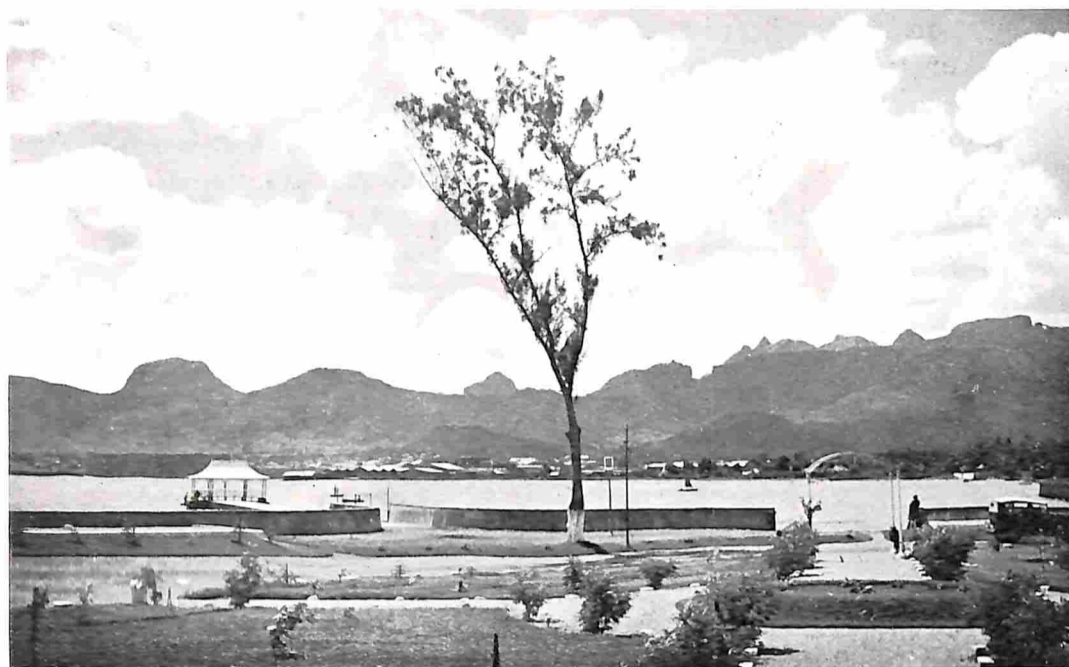
Van een parel, een paradijs en een reus

DE PAREL — IV. DE BEVOLKING

NADAT we in de vorige nummers over de geschiedenis, het klimaat en de natuur van Mauritius bijzonderheden meegedeeld hebben, zullen we in dit laatste artikel over de parel het een en ander vertellen over de bevolking en haar middelen van bestaan. ☼ Zooals we reeds eerder vermeldden, is het eiland, dat thans vrijwel heelemaal in

cultuur is, tot en met de 16e eeuw onbewoond geweest en zijn het onze voorvaderen geweest, die er menschen heen hebben gebracht. En thans is het land bijna twee maal zoo dicht bevolkt als bijvoorbeeld Denemarken. ☼ De bevolking bestaat thans namelijk uit 400.000 zielen, waaronder niet minder dan 270.000 Britsch-Indiërs, de rest uit creolen en blan-

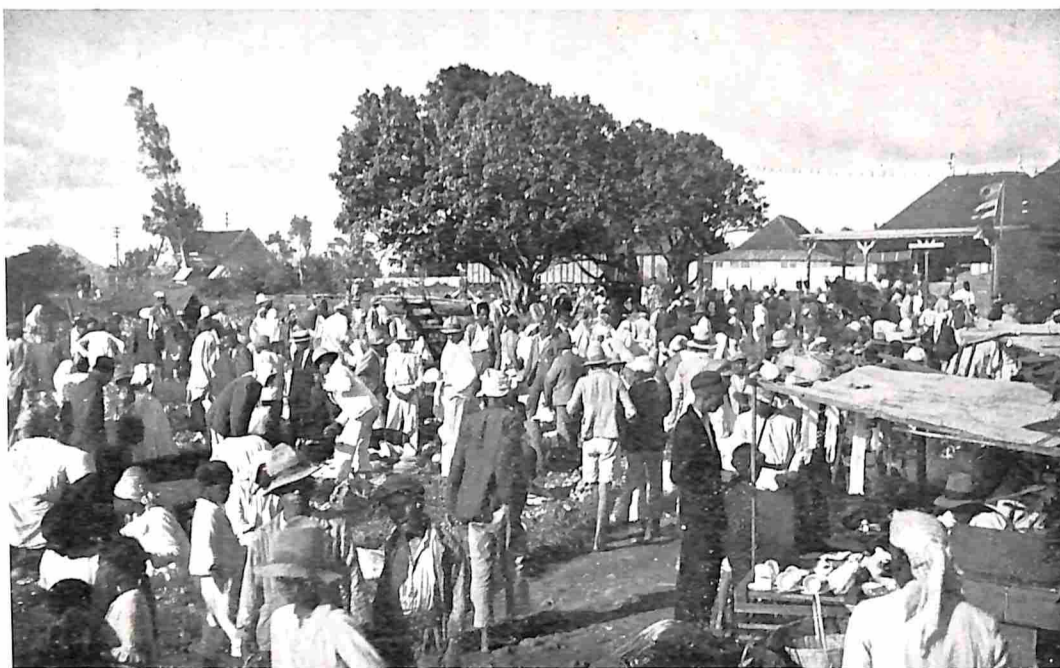

PORT LOUIS VAN DE ZEEZIJDE GEZIEN. DE HOOGSTETOP OP DEN ACHTERGROND IS DE PIETER BOTH (RUIM 800 M). OP EEN NADE HOOGSTE SPITS VAN HET EILAND

ken. Onder creolen verstaat men personen van gemengd bloed, die op het eiland zelf geboren zijn. Hun huidskleur wisselt zeer en loopt van vrijwel blank tot bijkans zwart. Het groote aantal kleurlingen is iets, dat steeds weer in Fransche koloniën opvalt en is een gevolg van het feit dat de Franschen — in tegenstelling met Engelschen en Nederlanders — zich gemakkelijk met de inheemsche bevolking vermengen. ☼ Zoals we reeds in een vorig artikel opmerkten, gaat de sympathie der bevolking uit naar de Fransche cultuur, naar de Fransche gewoonten en naar de Fransche zeden, maar niet naar de Fransche koloniale politiek. Niet onvermakelijk zijn vaak de opschriften der winkels. Zoo lazen wij in Curepipe o.a. „Magasin au profit minimum”, „Magazin au profit des pauvres”. ☼ Onder de 400.000 menschen komt slechts één Nederlander voor, l'Abbé H. G. Van Kesteren uit Sassenheim, een geestdriftige, vrome jongeman, voor wien een 16-urige arbeidsdag heel gewoon is. Wij vonden op een goeden dag zijn bezoekaartje in onze hotelkamer en waren al heel gauw goede vrienden. Vanzelf gingen onze gedachten uit naar het verre vaderland, naar zijn ouders en vele zusters en broers, aan wie wij enkele maanden later zijn groeten konden overbrengen, alsook een foto met zijn klas jongens. Pater van Kesteren is eerst sedert het najaar van 1933 eiland-bewoner. ☼ De bevolking is voor het grootste deel roomsch-katholiek, evenals de Britsche gouverneur. Verder zijn er zeer veel mohammedanen en een betrekkelijk klein aantal protestanten, over enkele kerkgenootschappen verdeeld. Men heeft er echter ruime opvattingen, volgens vele Nederlanders zeker te ruim. Want wat zouden de menschen hier wel zeggen, als ze hun herder in zijn schaars toebedeelde vrije uren tennis zagen spelen met dames en heeren van de parochie . . . ? ☼ Economisch staat en valt het eiland met één enkele cultuur, namelijk die van suikerriet. Van de totale oppervlakte, ongeveer 160.000 hectaren, zijn rond 50.000 met suikerriet beplant. Van den

totalen uitvoer, welke in 1931 26 miljoen roepies bedroeg (1 roepie is tegenwoordig ongeveer 55 cent waard), kwam 80 % voor rekening van de suiker. Geen wonder dus dat het eiland in dezen tijd met zijn buitengewoon lage suikerprijzen zeer van de crisis te lijden heeft, niettegenstaande de Britsche regering een matigen toeslag op de suiker verleent. In 1913—1914 bedroeg de waarde van den suikeroogst nog 35 miljoen roepies, in het recordjaar 1920—1921 zelfs 268 miljoen en in 1931—1932 nog slechts 20 miljoen, waarna de opbrengst nog minder is geworden. De invoer, welke in 1931 in totaal 32 miljoen roepies beliep, bestaat hoofdzakelijk uit granen en meel (9,8 miljoen), voedingsmiddelen (3,6 miljoen), verwerkte oliën, vetten en gommen (2,4 miljoen), garens en textiel (3,9 miljoen) en chemicaliën (2,3 miljoen). Daar veel buitenlandsch kapitaal in het eiland belegd is, kan Mauritius zich op den duur geen passieve handelsbalans veroorloven. ☼ Gelukkig heeft men in de vette jaren geen pot verteerd, maar een groot deel der ruim vloeiende middelen in nuttige kapitaalgoederen belegd. Zoo beschikt het eiland over een dicht, uitstekend wegennet, waarvan een groot deel is geasfalteerd en waarover tegenwoordig talrijke auto's snorren. In Curepipe en andere steden parkeeren heel wat keurige taxi's netjes achter elkaar in het gelid en het tarief is niet duur, een cent of 10 per kilometer. Ook ziet men allereerste keurige autobussen, welke blijkbaar geregeld worden gecontroleerd. De chauffeurs zijn bijna steeds Britsch-Indiërs en velen hunner zijn eigenaar, al of niet bezwaard, van een of meer auto's of bussen. Het uitstekende wegennet is natuurlijk een waardevol bezit, dat aan de ontwikkeling der cultures zeer ten goede is gekomen en in de toekomst nog zeer veel tot verhooging van de welvaart van het eiland zal kunnen bijdragen. Zooals reeds eerder opgemerkt, beschikt men ook over eenige spoorlijnen met normaal spoor en zeer goed ingerichte treinen. ☼ Sedert ruim vier jaar heeft ook ons land deze parel van groote waarde weer

MARKT TE VACOAS

VUILNISKAR IN DE HOOFDSTRAAT VAN CUREPIPE

gevonden. Evenals vóór drie eeuwen zorgt Nederland weer voor de verbinding tusschen den „gordel van smaragd” en „De Kaap”. Van 1931 af heeft de Koninklijke Paketvaart Maatschappij een regelmatig, drie-wekelijkschen dienst geopend tusschen ons Indië en Zuid-Afrika, waarbij o.a. Mauritius wordt aangelopen, zoowel op de heen- als op de terugreis. De tijden

zijn niet gunstig, maar het deed ons veel genoegen van den gezagvoerder van de „Roggeveen”, welk schip ons naar het eiland bracht, te vernemen dat iedere reis iets meer vrucht opleverde dan de voorgaande. De stipte regelmaat van den dienst, de groote zindelijkheid aan boord, het uitstekende voedsel, de keurige bediening en bovenal ook de prettige, gemoeidelijke, innemende, maar ook uiterst correcte houding van officieren en bemanning maken het reizen op een schip der K.P.M. tot een waar genot. De speciale sfeer, welke men steeds weer op Nederlandsche schepen aantreft, wordt ook door het buitenland zeer gewaardeerd en bezorgt onze scheepvaart-maatschappijen een uitstekenden naam. De K.P.M.-booten als eenige regelmatige verbinding tusschen Indië en Zuid-Afrika mogen zich op Mauritius in een uiterst gunstige reputatie verheugen. ☼ Als gunstiger tijden aanbreken en onze handel op Mauritius toeneemt, zullen wij dat vooral te danken hebben aan de K.P.M., die ons land en onze koloniën weer in verbinding heeft gebracht met die prachtige parel, blinkend in de tropen-zon daar ver weg temidden van de woelige wateren van den blauwen Indischen Oceaan. ☼ Over enkele weken zetten wij onze reeks voort met artikelen over het „paradijs” en den „reus”. W.

Onze hei als Augustus nog niet is aangebroken

DOOR M. BARENDRECHT—HOEN

I EDEREEN meent dat de tijd voor de hei is aangebroken als de groote zomervacantie bijna is afgelopen, als in Augustus fel de zon schroeit of de regen in stroomen neervalt en de zomer al teekenen van aftakeling begint te vertoonen. Inderdaad staan dan op onze zandgronden de bekende struikjes in vollen zomerdos, dan gonzen er duizenden bijen om de paarsgebloemde struiken en hoe we ook plukken, hoe we ook plunderen, het is niet te merken en menige vacantieganger keert huiswaarts met een bos hei die . . . het thuis in een pul niet eens erg blijkt te „doen”. ☼ Bijna niemand weet dat er al in Februari of Maart van allerlei op de hei gebeurt en dat er van dien tijd af van allerlei is te vinden. ☼ Natuurlijk is het geheel nog vaal en kleurloos. Aan de struikjes is niets moois te zien en zoo in de verte lijkt alles even saai en dor. Maar dan kan het gebeuren dat er ergens in dat valse landschap een plek schittert en glanst van een rijk goud-geel of diep roestbruin-rood. Naderbijkomend blijkt deze plaats langzamerhand haar fascinerende kleuren te verliezen en als we goed kijken, zien we dat hij uiteengevallen is in een onnoembaar aantal kleine, gele of roestbruine stipjes, die samen als pointillee de groote vlek midden in de hei wierpen. Het zijn de lentebloemen van de hei, de mossen in bloei, wel niet zoo bekend als het sneeuwkllokje en het gele winteraconietje in onzen tuin, maar die toch in ieder jaar met dezelfde stiptheid als die voorjaarsplanten in bloei komen. Vooral als het een tijdlang vochtig was en regen den grond heeft gedrenkt, staan de mossen er prachtig bij. Al de blaadjes hebben zich vol met water gezogen, want mossen moeten het in den regel hebben van hemelwater; het bodemwater kunnen zij moeilijk opzuigen. Op roode stengeltjes spreiden de sappige, soms bijna doorzichtige blaadjes zich uit en op de roode stengeltjes

dragen zij grappig behaarde mutsjes. Soms veroorzaken die stammetjes, als speldjes zoo fijn, samen de roode kleur, soms doen de mutsjes het, ook wel de mannelijke bloemen, maar altijd is het

KATJES VAN DEN GAGEL

op die mosplekken even frisch en levendig. Heel wat mossen in allerlei soorten zijn er in dien tijd in bloei te vinden, want overal staan ze er even fleurig bij en vallen iedereen in het oog. Ook de varens, die den heelen winter dor en verschrompeld waren, schijnen vol nieuw leven te komen en op droge plaatsen bloeit de gaspeldoorn, met groote, gele bloemen. ☼ In April volgt er al meer, dan bloeit op vochtige plekken de gagel en de gaspeldoorn in het droge gedeelte gaat nu flink zijn best doen. Die gagel is een tamelijk onbekende in Holland. Iedereen praat en schrijft in het vroege voorjaar over hazelaars, elzen- en wilgenkatjes, maar de lof van den gagel wordt, evenals die van de andere bloeiende struiken en boomen, weinig gezongen. Toch verdient hij dat heelemaal niet, want bloeiend langs greppeltjes en slootjes in vochtige veengebieden is hij minstens even mooi als onze Hollandsche wilg of eis. De meeldraadkatjes lijken iets op die van den berk, de stamperkatjes hebben purperroode stempels en wie goed kijkt en zoo'n katje eens uit elkaar pluist, zal zien, dat er op de schutblaadjes van mannelijke en vrouwelijke bloemen goudgele kliertjes zitten, die een heerlijken geur verspreiden. Later in het jaar komen de blaadjes te voorschijn en op het eerste gezicht lijkt het struikje dan wel iets op een wilg, maar de geur verraadt hem. Gagelgeur in het voorjaar of op een zachten zomeravond hoort bij de vochtige hei en wij namen na een kort verblijf in Overijssel eens een heele bos van die takken mee naar huis om er nog een beetje langer van te genieten. Het spreekt vanzelf, dat aan zoo'n geurigen struik een speciale insectenverdrijvende werking wordt toegekend! Vlooienkruid wordt het dan ook in sommige streken door de boeren genoemd. ☼ Even later dan de gagel komt op vochtige plekken ook de lavendelhei in bloei, de Andromeda. Linnaeus zelf heeft deze plant den naam uit de mythologie gegeven, want het prachtige

struikje met zijn mooie, roze bloemen, groeiend op veenheuveltjes, in een omgeving waar men gemakkelijk een paar natte voeten kan ophoopen, deed hem telkens denken aan het jonge meisje uit de mythologie, dat, aan de rotsen gekluisterd, ten slotte door Perseus werd

Foto Hana

LAVENDELHEIDE

gered. Met eere draagt zij haar naam, want in het vochtige veen is zij, in April, soms nog in Mei, wel het allermooiste gewas, dat er te vinden is. Dat zij tot de heidefamilie behoort, is wel dadelijk aan haar klokvormige bloemen te merken. Wat haar bladeren betreft, lijkt ook deze plant op een miniatuur wilgje, maar aan deze bladeren is toch nog iets bijzonders op te merken, dat wilgebladeren nooit zullen vertoonen. De grijze, wat lange, puntige blaadjes kunnen zich namelijk gemakkelijk omrollen. Bij de eene plant zullen wij de blaadjes plat en breeduit vinden, bij een andere, of aan dezelfde plant maar op een andere plaats, zijn ze naar buiten omgekruld. Dat dit een bescherming is tegen uitdrogen, zal iedereen begrijpen, die de plekjes onderzoekt waar de blaadjes zijn omgekruld en waar zij plat bleven. Op sommige, warme plekken verkeerden zij in den eersten toestand, op plaatsen in de schaduw, in den tweeden. De huidmondjes aan den onderkant van het blad worden door deze manoeuvre van de plant als het ware beschermd tegen te snelle verdamping. (Slot volgt)

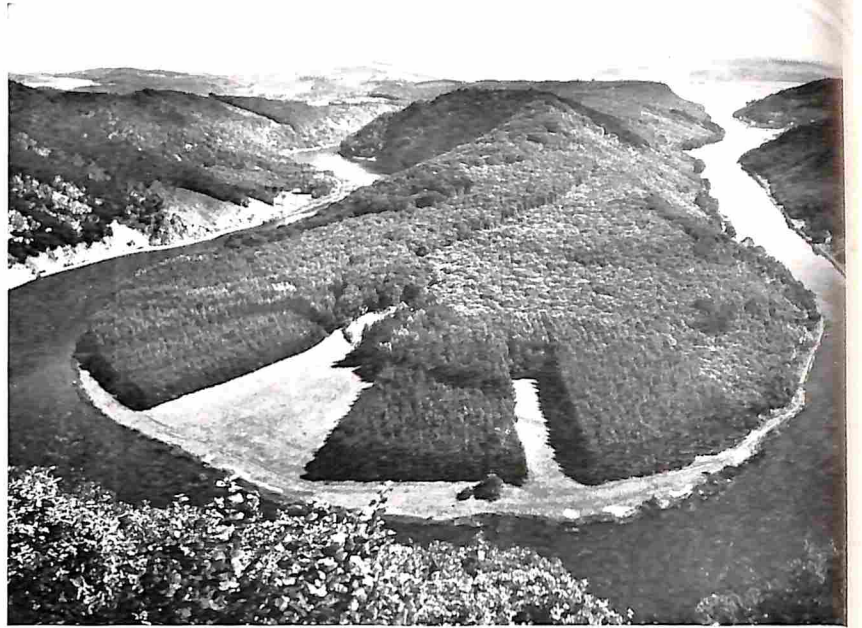
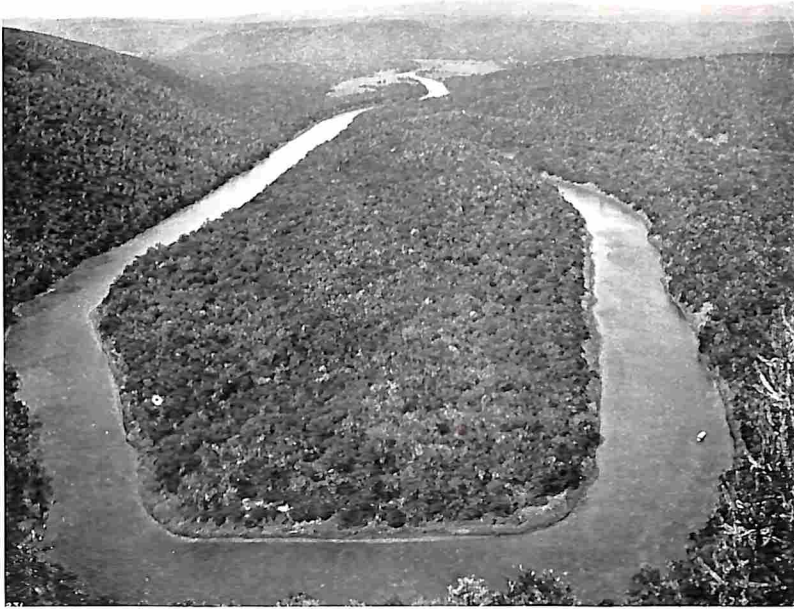

DE RUITER VAN MADARA

*De geheimzinnige
ruiter van Madara*
(Slot van bladz. 243)

DE morgen is zoo vreedzaam en zoo helder! Als lichtende plekjes steken de roode daken der huisjes af tusschen het licht- en donkergroen van velden en wouden. De brokkelige rotsen daarboven treden te voorschijn uit de purperen schijnsels; kaal en halsstarrig in hun

EEN MERKWAARDIGE OVEREENKOMST IN DEN LOOP VAN TWEE RIVIEREN. LINKS DE HOEFLIJZERBOCHT DER KOWIRIVIER TE PORT ALFRED (KAAPKOLONIE), RECHTS DE GROOTE SAARBOCHT BIJ METTLACH

stomheid, zoodat men zich nauwelijks kan voorstellen, dat er vóór eeuwen een ander leven in dit land is geweest. Maar als haast levend bewijs daarvan, gegraveerd in het midden van een donker-gele rots, woont daar de raadselachtige en duizendjarige ruiter, steenen symbool van een niet te onderdrukken volk, symbool dat den dood zelve overleefde. ☞ Over zijn verwrongen trekken, verweerd door de eeuwen, ligt een ondoorgrondelijke glimlach. Hij schijnt zich naar het Oosten toe te bewegen, maar zijn blik is naar het Zuiden gewend; zijn nerveuze hengst heft het linkerbeen op, als wilde hij den voor hem neerhurkenden leeuwenwelp vertrappen. ☞ Een steil oplopende trap, uitgehold in de rots, voert naar den top, een triest en verlaten plateau, dat bedekt is met steenen en dor gras. Een lichte bries schijnt het zand der opgravingen te liefkoozen, laat het struikgewas vibreeren en gaat dan verder over de wijde Donau-vlakte. Over de sombere weiden schijnt de zon nu in purperen en gouden hulsels. Schemerachtige schaduwen onderstrepen de ruïnes der oude fortificaties van Pliska en den weg, die daar heen leidt. In het Noordwesten, waar de oude vesting is, doet de vallende nacht vreemde visioenen ontstaan; duizenden figuren die bewegen, helmen en lansen dragend; ruiters, die draven op vurige paarden . . . en de lucht schijnt vervuld met het gedempte gerucht van regelmatige stappen en kletterende schilden. ☞ Over de vallei ligt reeds de nacht . . . een zachte Septembernacht. Een vleermuis scheert langs ons heen in zachte vlucht. In de halfschaduw verrijzen de witte silhouetten van kapellen en graven. ☞ Uitgestrekt voor het vuur wachten wij tot de sterren boven de rotsen aan de Oostzijde zijn verschenen, die zich reeds aankondigen door een wazig blauw-wit licht tegen het donkere fond. Rondom ons wordt de avond meer en meer ondoorschijnend. Dan doet zich opeens een zachte, ijle muziek hooren en rolt over ons heen als een wonderlijk lint; iemand heeft op zijn fluit een oude, weemoedige Slavische melodie aangevangen, een melodie, die evenals de oude legenden overging van vader op zoon. De herder, die iederen nacht zijn kudde bewaakt, troost zich al keuvelend op zijn fluit, zijn metgezel van altijd . . . Tot aan den dagaad toe doet de fluit zijn diepe, melancholieke klanken hooren, klanken, die schijnen te komen uit

het oneindige, ergens tusschen hemel en aarde . . . zachte, weemoedige stemmen, wiegend in den zilveren nacht. ☞ Verloren in den nacht stort de herder zijn hart uit, uit hij zijn naieve klachten, evenals zijn voorouders dat deden wanneer zij hun kudden bewaakten op dezelfde plaatsen. De fluit zong de oude Bulgaarsche liederen van de witte Tartaarsche tenten, geplant in de vlakten van den Donau; van de legendarische helden; van zijn bruid, die hij in het land ver over de bergen roofde; van de mooie horens van zijn buffels; hij celebreerde de zwarte aarde, waarin hij eindelijk voor eeuwig zal rusten . . . Hij vertelde van de zielen van duizenden mannen vóór en na hem . . . de diepe hemel en de bewogen aarde luisterden in stilte. ☞ De maan heesch zich langzaam omhoog achter de rotsen. De herder zweeg, zelf aangegrepen door de onmetelijke schoonheid van den avond. En het was, alsof zich voor een oogenblik een merkwaardige transformatie voltrok; oude kasteelen met gigantische muren, met puntige torens en beweegbare bruggen, schijnen zich te verheffen tot imposante silhouetten. Een blauwachtig schijnsel strekt zich nu uit over de vlakte en de sterren verbleeken, als meer en meer zich terugtrekkend aan het firmament. In de zilveren stilte laat alleen de kleine bron, waar de hengsten van den Khan eens dronken, zijn schuchter geluid hooren. Een gevoel van ontzag voor de eeuwigheid hangt over ons, een vreemd gevoel, dat ons iets doet begrijpen van de diepere waarden des levens . . . ☞ Plotseeling weerklinkt in de vallei een klaroenstoot; de voor ons onzichtbare soldaten hoort men hard loopen en zich schikken in rij en gelid. Bevelen weerklinken. . . ☞ En dan rijst een machtig Onze Vader, uitgesproken door honderden monden, ten hemel; het avondgebed der soldaten. Gewekt door een verre herinnering, weerkaatsen de nu grauwe rotsen deze duizendvoudige bede aan God, geheel zooals het vroeger was toen de soldaten van Omortag hun eenvoudige gebeden zeiden. En meer en meer domineerend in het donker van den nacht, den arm geven, schijnt de ruiter van Madara de gewijde stem van zijn ras te zegenen.